

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

OGRANIČAVANJA PRAVA OSIGURANIKA U ENGLESKOJ SUDSKOJ PRAKSI

Engleske sudske presude viših sudova predstavljaju izvor prava koje niži sudovi moraju da prihvate. U oblasti osiguranja važne su presude koje se odnose na jemstvo (*warranty*) osiguranika. Prema engleskom imovinskom pravu osiguranja, predviđenom u engleskom zakonu o pomorskom osiguranju (*Marine Insurance Act, 1906.*), koje se primenjuje na celokupno imovinsko osiguranje, sadržane su odredbe o jemstvu.

Zakon objašnjava da jemstvo predstavlja uslov koji osiguranik mora u potpunosti ispuniti, bez obzira na to da li se jemstvo u materijalnom smislu odnosi na rizik koji je pokriven osiguranjem. Ukoliko osiguranik jemstvo ne ispuni, osiguravač se oslobađa obaveze da mu naknadi štetu, bez obzira na okolnost da je nastala šteta posledica rizika pokrivenog osiguranjem. Osiguravač može poništiti ugovor o osiguranju bez obzira na to da li je do povrede dužnosti osiguranika došlo krivicom osiguranika i na to da li je takva povreda od značaja za eventualnu štetu.

U imovinskom osiguranju jemstvo se odnosi na sledeće:

- uslov koji osiguranik mora ispuniti
- ograničenje u širini osiguravajućeg pokrića, na primer to da je ratni rizik isključen iz osiguranja.

U jednoj od prvih sudskih presuda (*Woolmer v. Mulman, 1763.*), sud je razmatrao jemstvo osiguranika. Osiguranik je „jemčio da je brod neutralan“. Brod je bio izgubljen u nevremenu. Bio je osiguran od „opasnosti mora“. Osiguranik je izgubio spor protiv osiguravača budući da je sud utvrdio da brod nije bio neutralan.

U slučaju spora (*Seavision Investment SA v. Evenett and Clarkson, Puckle Ltd, 1990.*) sud je razmatrao dejstvo jemstva osiguranika. Osiguranik je „jemčio

da brod plovi pod nemačkom zastavom, u nemačkom vlasništvu i pod nemačkom upravom". Sud je utvrdio da je brod bio u vlasništvu firme iz Paname i da je plovio pod francuskom zastavom. Brod je bio pogođen raketom za vreme rata između Iraka i Irana. Osiguravač broda nije bio obavezan da naknadi štetu budući da je osiguranik prekršio jemstvo.

Engleski zakon sadži odredbu o prećutnom jemstvu osiguranika. Pri osiguranju broda na određenom putovanju osiguranik jemči da je brod u ispravnom stanju na početku putovanja (*seaworthy*). Još pre donošenja zakona sud je prihvatao prećutno jemstvo osiguranika. U presudi (*Redmond v. Smith, 1844.*) sud je utvrdio da je osiguranik prekršio jemstvo time što se sa svojim brodom upustio u nelegalnu trgovinu.

Engleski opšti uslovi za osiguranje pomorskih brodova, poznati kao institutske klauzule, sadrže izričita jemstva osiguranika. Na primer to da brod neće biti angažovan za spasavanje na moru. Klauzule ujedno predviđaju mogućnost da se osiguravač ne poziva na neispunjavanje jemstva ukoliko osiguranik plati dodatnu premiju osiguranja (*presuda 7 Ll. L. Rep. 97, 1912.*). Da su se osiguravači odricali prava da se pozivaju na neispunjavanje jemstva osiguranika, potvrđuju mnoge sudske presude (*npr. Weir v. Aberdeen, 1819.*)

Načelo obeštećenja ili načelo naknade štete predstavlja jedno od osnovnih načela imovinskog osiguranja. Ugovori koji za cilj ne bi imali naknadu za pretrpljenu štetu osiguranika bili bi ništavi jer bi im nedostajao pravni osnov. Da bi osiguranik stekao pravo na naknadu štete, neophodno je da ima materijalni interes osiguranja koji je pravno dozvoljen. Navedena rešenja ugrađena su u engleski zakon o osiguranju. S tim u vezi postavlja se pitanje da li odredbe tog zakona treba menjati ukidanjem instituta jemstva (*warranty*), koji nije prihvaćen u zakonima evropskih kontinentalnih zemalja. Tu se ne predviđa rešenje prema kome osiguranik gubi pravo na naknadu štete iz osiguranja zbog toga što je prekršio jemstvo, bez obzira na okolnost da je nastala šteta prouzrokovana ostvarenjem osiguravajućeg rizika koji nije ni u kakvoj vezi sa datim jemstvom. Ovakvo rešenje nije u skladu s načelom obeštećenja i predstavlja anahronizam.

Izvori

- Brown, R. H, *Analysis of Marine Insurance Clases*, London, 1983.
- Ivamy, E. R. H, *Marine Insurance*, London, 1969.
- Ivamy, E. R. H, *Chalmers' Marine Insurance Act*, London, 1906.

Priredio: **Dr Zoran D. Radović**